

РЕШЕНИЕ

№ 2935

гр. София, 27.10.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ВЪЗЗ. II-В СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и осми септември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Анелия Маркова

Членове: Пепа Маринова-Тонева
Десислава Алексиева

при участието на секретаря Юлиана Ив. Шулева
като разгледа докладваното от Анелия Маркова Въззивно гражданско дело
№ 20221100501397 по описа за 2022 година

за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.258 и следв.ГПК.

С решение № 20207007 от 03.11.2021 г., постановено по гр.д.№ 6496 по описа за 2019 г., СРС, Второ ГО, 56 с-в са отхвърлен предявените от Агенция „М.“ срещу С. Т. В., искове по чл.422 ГПК вр. с чл.92, ал.1 ЗЗД вр. с чл.35 ЗДСл и чл.86, ал.1 ЗЗД за признаване за установено, че ответницата дължи на ищеца сумата в размер на 533,33 лв., представляваща неустойка по чл.7 от договор за базов курс на обучение с рег.№ 2603/131 от 09.10.2012 г., начислена за неизпълнение на задължението за работа при ищеца в период от три години след приключване на курса, ведно със законната лихва от 06.08.2018 г. до окончателното ѝ изплащане, както и сумата в размер на 50,23 лв., представляваща обезщетение за забава в размер на законната лихва върху главницата за периода от 28.08.2017 г. до 01.08.2018 г. Със същото решение е уважен насрещният иск, предявен от С. Т. В. срещу Агенция „М.“ на основание чл.226, ал.2 вр. с ал.3, изр.2 КТ за сумата от 54,54 лв., представляваща обезщетение за пропуснати поради неполагане на труд ползи от задържане на служебната книжка за периода от 01.06.2017 г. до 05.06.2017 г. ведно със законната лихва от 09.04.2019 г. до окончателното ѝ изплащане.

/В частта в която са отхвърлени насрещните искове настоящата инстанция не коментира първоинстанционното решение поради липсата на подадена въззивна жалба от С. Т. В./.

Постъпила е **въззивна жалба** от Агенция „М.“, **ищец по първоначалния иск и ответник по насрещните /пред СРС/**. Излагат се доводи за неправилност на така постановеното решение в частта в която са отхвърлени претенциите му по чл.422 ГПК вр. с чл.92, ал.1 ЗЗД вр. с чл.35 ЗДСл и чл.86, ал.1 ЗЗД, както и в частта в която е бил уважен насрещния иск. Решението се обжалва и в частта за разноските. Сочи, че ответницата С. Т. В. сама била поискала да ползва неплатен годишен отпуск за придобиване на квалификация или преквалификация в Сеулския университет, т.е. това било неин личен избор. Работодателят бил проявил разбиране и удовлетворил искането на В. като не предполагал, че след изтичането на неплатения отпуск, тя няма да изработи ефективно, останалата част от задължението си по сключения на 09.10.2012 г. договор за базов курс за обучение, съгласно който служителката се била задължила да работи в рамките на 3 години, считано от 23.03.2013г.-датата на завършване на обучението ѝ. От данните по делото се установило, че ефективно положения от ответницата труд при ищеца до разрешаването на неплатения отпуск бил около 1 година и 5 месеца. След завръщането ѝ от неплатения отпуск до прекратяването на ТПО ответницата била отработила около 8 месеца и след това подала заявление за прекратяване на правоотношението на основание чл.103, ал.1, т.1 от ЗДСл, считано от 31.05.2017 г. Това означавало, че ответницата е нарушила правилото на чл.5, т.3 от договора да работи при работодателя от 1 до 3 години при което неизпълнение ответницата следвало да възстанови разходите за обучението съответно на неизпълнението. По отношение твърдението на съда /явно се има предвид мотивите на обжалваното решение/ , че страните не били уговорили под „работа“ да се зачита само времето в което ответницата реално полага труд и не е в отпуск, намира за неправилно и неоснователно. Съдебната практика, която СРС цитирал била относима в хипотезата на чл.163 КТ. В случая било приложимо правилото на чл.64, ал.3 ЗДСЛ при което за служебен стаж се зачитало само 30 дни от една календарна година. Затова за времето от 25 календарни месеца, през което служителката била ползвала неплатен отпуск, служебен стаж не се признавал с изключение на тези 30 календарни дни по правилото на чл.64, ал.3 ЗДСЛ, т.е. останалото време не се считало за реално отработено. Това било така по арг. от чл.116, т.3 от ЗДСл. Счита, че страните били уговорили задължение на ответницата „да отработи реално“ договорения 3 годишен период. Решението било неправилно и в частта в която е уважен насрещния иск като сочи, че в случая се касало не до трудова, а до служебна книжка. Счита, че при започване на работа по трудово правоотношение не е налице задължение за представяне на служебна книжка. В този смисъл В. не била претърпяла пропуснати ползи. Следвало да се вземе предвид и, че забавата на ответника /по насрещния иск/ била само 3 дни. Освен това тази забава била обусловена от факта, че следвало да бъдат отразени ползваните от ищцата /по този иск/ платен и неплатен отпуск, които били ползвани многократно.

Затова се иска решението да бъде отменено в обжалваната му част и

вместо това постановено друго, с което претенциите на ищеца /пред СРС/ да се уважат, а насрещният иск като неоснователен да се отхвърли. Претендират се разноси.

Постъпил е **отговор от С. Т. В., ответник по първоначалните иски и ищец по насрещните /пред СРС/**. Излага се становище за неоснователност на въззивната жалба и правилност на решението на СРС в обжалваните от Агенция „М.“ части. Счита, че от СРС не са допуснати сочените от въззивника нарушения на материалния закон. Решението било съобразено със съдебната практика. Следвало да се вземе предвид, че служебното правоотношение между страните е прекратено по взаимно съгласие, т.е. прекратяването не било по вина на служителя. Пзовава се на редакцията на чл.35, ал.3 ЗДСЛ, действала до изменението, обн. в ДВ., бр.57 от 2016 г., съгласно която възстановяването на разходите за обучение се дължало само при виновно неизпълнение от страна на държавния служител. Такова проявление имала и разпоредбата на чл.35, ал.5 от ЗДСл, действаща след горецитираното изменение. Счита, че разпоредбата на чл.35, ал.5 ЗДСл е императивна. Сочи, че съдебната практика на която се позовава въззивника е неотнормисима в случая, тъй като там се касаело до неизпълнение на задължението на обучавания да завърши успешно. Доводите във връзка с уважаването на насрещния иск също били неоснователни, тъй като била налице хипотезата на чл.113 ЗДСл. Доколкото в тази хипотеза ЗДСл не уреждал размера на обезщетението, то по правилото на чл.46, ал.2 ЗНА субсидиарно приложение намирал КТ. В противен случай щяло да се достигне до неравноправно третиране на работещите по служебно правоотношение в сравнение с тези по трудов договор. Претендират се разноси.

По допустимостта на въззивната жалба:

За обжалваното решение въззивника е бил уведомен на 11.11.2021 г.

Въззивната жалба е подадена на 25.11.2021 г., следователно същата е в срока по чл.259, ал.1 ГПК.

Налице е правен интерес от обжалване; **въззивната жалба е допустима.**

По основателността на въззивната жалба:

Съгласно чл. 269 ГПК въззивната инстанция се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта – в обжалваната му част. По останалите въпроси – само доколкото са посочени в жалбата.

След служебно извършена проверка настоящата инстанция приема, че **обжалваното решение в частта по иска по чл.422, ал.1 ГПК е постановено във валиден и допустим процес:**

Заповедта за изпълнение на парично задължение въз основа на документ по чл.417 ГПК от 28. 09.2018 г. , издадено по ч.гр.д.№ 51749 по описа за 2018 г. е съобщена на длъжника на 03.04.2019 г.

Възраженията по чл.414, ал.1 ГПК са подадени на 03.12.2018 г.

Указанията по чл.415 ГПК са достигнали до знанието на заявителя на 03.01.2019 г.

Исковата молба е предявена на 31. 01.2019 г., т.е. в срок.

/Относно допустимостта на обжалваното решение в частта по насрещния иск, съдът ще изложи мотиви по-долу при обсъждане на производството по този иск/.

По доводите във въззивната жалба:

За да постанови решение в обжалвания смисъл, СРС е приел, че договора за обучение на който ищеца основава **претенцията си по чл.422 ГПК вр. с чл.92 ЗЗД и по чл.86, ал.1 ЗЗД**, е подчинен на уредбата в общия граждански закон /ЗЗД/, респ. Съдържанието му е предоставено на договорната свобода на страните по чл.9 и чл.20 а, ал.1 ЗЗД. Съдържанието на договора следвало да се тълкува по реда на чл.20 ЗЗД. По отношение на спорния въпрос дали тригодишният срок, уговорен в договора за обучение, е текъл по времето, когато ответницата е била в неплатен годишен отпуск, СРС е приел, че за време на работа при ищеца следва да се признаят и всички допустими отпуски по ЗДСл, вкл. и неплатените такива. Това било така, защото страните не били уговорили, че под “работа” при ищеца следва да се зачита само времето в което ответницата реално полага труд и не е в отпуск като се е позовал на приетото в решението по в.гр.д.№ 15641 по описа за 2019 г. на СГС. При тези си мотиви СРС е достигнал до извода, че в периода от 23.03.2013 г. до 22.03.2016 г. ответницата е изпълнила задължението си да работи в Агенция “М.”, доколкото правоотношението между страните било прекратено на 31.05.2017 г. Ето защо, след като ответницата била изпълнила належно задължението си, за ищеца не било възникнало неустойечно вземане и искът по чл.92 ЗЗД вр. чл.35 ЗДСл бил неоснователен. При липсата на неустойечно задължение, то и искът по чл.86, ал.1 ЗЗД се явявал неоснователен.

По насрещния иск по чл.226, ал.2 КТ относно обезщетението за задържане на служебната книжка, СРС е приел, че се установило книжката да е върната на ищцата на 05.06.2017 г. От представение от ищцата трудов договор № 166/2017 г. се установило, че същият е сключен на 02.06.2017 г., а ищцата била постъпила на работа на 05.06.2017 г. Ответникът не оспорвал, че е задържал служебната книжка на ищцата в периода от 01.-05.06.2017 г. По въпроса за задължението на работодателя да върне трудовата книжка е прието, че нормата на чл.111, ал.3 ЗДСл е аналогична на тази по чл.350, ал.1 КТ, т.е. книжката следвало да се върне незабавно при прекратяване на правоотношението. Непредаването на книжката от страна на работодателя препятствало възможността работника да постъпи на друга работа, съответно да реализира трудов доход, поради което законът презумирал настъпилите от незаконното задържане на книжката, вреди. Тежестта за оборване на презумпцията се носела от работодателя, респ. от органа по назначаване. Размерът на обезщетението се определял по реда на чл.226, ал.3, изр.2 КТ, т.е.

от размера на брутното трудово възнаграждение /БТВ/, т.е. същият бил нормативно определен, така било прието и в решение № 519 от 09.01.2012 г. по гр.д.№ 1741/2010 г. на ВКС, Четвърто ГО. В случая БТВ възлизало в размер на 600 лв. или за работните дни от 01.06.2017 г.- 04.06.2017 г. , които били 2 дни, обезщетението възлизало в размер на 54,54 лв.и за тази сума претенцията е била уважена, а за разликата до пълния предявен размер от 152,27 лв. искът е отхвърлен.

Софийски градски съд, действащ като въззивна инстанция приема следното:

По иска по чл.422, ал.1 ГПК:

Не се спори, че страните са бил обвързани от договор за базов курс № 1603/131 от 09.10.2012 г.

Съгласно чл. 35. (1) ЗДСЛ, редакция, която е действала към момента на сключване на процесния договор, Органът по назначаването осигурява условия за повишаване на професионалната квалификация и преквалификация на държавния служител.

(2) Когато нуждите на службата налагат, разходите за повишаване на професионалната квалификация и преквалификация на държавния служител са за сметка на съответната администрация.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 95 от 2003 г.) Държавният служител, изпратен на обучение с обща продължителност повече от един месец в рамките на една календарна година при условията на ал. 2, **се задължава да работи в съответната администрация за период от една до три години**. Условията и конкретният срок се уговарят между органа по назначаването и държавния служител. **При виновно неизпълнение на задълженията от страна на държавния служител той възстановява разходите по обучението съответно на неизпълнението.**

Договорът за повишаване на квалификацията и преквалификация, не представлява трудов договор и по отношение на него са приложими общите правила на гражданското право. В този смисъл е трайната съдебна практика.

Клаузата за неустойка в договора, цели да определи отнапред размера на дължимото обезщетение при неизпълнение на договора, без да е необходимо изправната страна да доказва размера на действителните вреди. Определянето на размера на неустойката е предоставено на свободата на волята на страните, като същият следва да осигури постигането на нейните обезпечителна, обезщетителна и санкционираща функции.

В конкретния случай вземането за неустойка е по договор за професионална квалификация, при който обезпеченото право не е в паричен размер и няма паричен еквивалент. С тази клауза се обезпечава интереса на работодателя да ползва повишените качества на работника в следствие професионалната му квалификация за определен период от време. С оглед на това и вредата за работодателя при неизпълнение на задължението за работа

за определен срок не може да бъде точно определена в парична стойност, поради което като измерим критерий за преценка на обезпеченото право в случая се явява уговореното насрещно парично задължение за заплащане разходите за обучението. В този смисъл съдът намира, че уговарянето на неустойка за неизпълнение на задължението за продължителност на работата при работодателя при договор за професионална квалификация в размер на разходите за обучението напълно отговаря на функциите на неустойката и не противоречи на справедливостта, добросъвестността и принципа за предотвратяване на неоснователното обогатяване.

Основното **спорно обстоятелство пред настоящата инстанция** е дали в чл.5, т.3 от договора страните са имали предвид под посоченото обучаваният „да работи“ в Агенция „М.“ за период от три години след завършването на базовия курс за обучение се има предвид „реално“ отработени три години.

С договорите за квалификация и преквалификация, не се уговаря престирането на работна сила и извършването на определена работа при работодателя поради което същите не са трудови и уредбата, на която се подчиняват е общия граждански закон (3ЗД), а не тази за трудовия договор, както е приел и СРС. Предвид на последната тяхна особеност въпросите от съдържанието им са предоставени на договорната свобода на страните (чл. 9 и чл. 20а, ал. 1 3ЗД) и са подчинени на особеностите на конкретния случай. Затова и всеки договор следва да се тълкува по правилото на чл. 20 3ЗД като се търси действителната воля на страните и клаузите се схващат в смисъла, който най-пълно съответства на целта на договора, обичаите в практиката и добросъвестността (вж. Решение № 272/5.10.2011 г. на ВКС по гр. д. № 1637/2010 г., III г. о., Решение № 227/9.04.2011 г. на ВКС по гр. д. № 1861/2010 г., IV г. о., Решение № 28/1.07.2011 г. на ВКС по гр. д. № 243/2010 г., IV г. о.)

При това положение въззивната инстанция тълкувайки волята на страните по смисъла на чл.20 а 3ЗД намира, че в чл.5,т.3 от договора липсва изрична уговорка обучениия служител да трябва да работи „реално“ три години след завършването на базовия курс за обучение.

В конкретния случай ответницата В. е завършила успешно обучението на 22.03.2013 г. и от 23.03.2013 г. е започнал да тече уговорения в процесния договор три годишен срок.

Ищецът не оспорва, че до 2017 г., когато В. е подала заявление на 12.05.2017 г. за прекратяване на служебното й правоотношение, е „изпълнявала съвестно служебните си задължения“, виж обстоятелствената част на исковата молба.

Служебното правоотношение е прекратено, считано от 31.05.2017 г. на основание чл.103, ал.1,т.1 ЗДСл-по взаимно съгласие.

Следователно уговорения в чл.5, т.3 от договора за базово обучение период от три години е изтекъл към датата на прекратяване на

правоотношението между страните.

Въззивната инстанция не споделя тезата на ищеца пред СРС, че за времето през което служителката ползва разрешен от органа по назначаването неплатен годишен отпуск, срокът по чл.5, т.3 от договора не тече. Първо, защото такава уговорка в договора липсва и второ защото, срокът не тече в хипотезата на договор за изпитване, какъвто в случая не се твърди да е налице, справка чл. 12, ал. 3 от ЗДСл.

Дали периодът през който служителката ползва неплатен годишен отпуск се счита за служебен стаж съдът намира отговорът на този въпрос за неотнормисан при предявен иск по чл.92 ЗЗД.

Същевременно при предявен иск по чл.92 ЗЗД основателно се явява възражението на въззиваемата, че за уважаване на такъв иск следва да е налице виновно неизпълнение на задължението на ответника. Аргумент в подкрепа на тази теза се съдържа и в сега действащата ал.5 на чл.35 от ЗДСл, съгласно която „При прекратяване на правоотношението на основанията по чл. 103, ал. 1, т. 5, чл. 105 и чл. 107, ал. 1, т. 1 - 4 и 8 или ал. 2 държавният служител възстановява разходите по обучението“, т.е. при прекратяване на правоотношението по вина на служителя.

В случая такова **виновно неизпълнение не се установи по делото.**

Налага се извод, че обжалваното решение е правилно в частта в която претенцията на ищеца по чл.422, ал.1 ГПК вр. с чл.92 ЗЗД е приета за неоснователна и като такава е отхвърлена.

Претенцията по чл.422, ал.1 вр. с чл.86, ал.1 ЗЗД като акцесорна също се явява неоснователна; решението е правилно и в тази му част.

По насрещния иск:

Относно допустимостта на производството:

Настоящата инстанция като взе предвид разясненията, дадени в **ТЪЛКУВАТЕЛНО ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 2 ОТ 19.05.2015 Г. ПО ТЪЛК. Д. № 2/2014 Г., ОСК НА ГК НА ВКС I И II КОЛЕГИЯ НА ВАС** и последвалата съдебна практика и като съобрази, че се касае до имуществен спор, намира, че в частта в която СРС се е произнесъл по насрещния иск, **решението е валидно и допустимо.**

По основателността на иска:

В практиката на ВКС е изяснено (вж. - ТР № 1/02.12.2019 г. по т.д. № 1/2019 г. на ОСГК), че основателността на иска по чл. 226, ал. 2 КТ се предпоставя от кумулативното осъществяване на четири **предпоставки**: прекратено трудово правоотношение; незаконно задържане на трудова книжка; наличие на причинени вреди; и причинна връзка между незаконното задържане на трудовата книжка и причинените вреди. Задържането на трудова книжка с виновни действия на длъжностни лица на работодателя следва да бъде доказано от ищеца. Размерът на вредите е определен от закона, като те се съизмерват с брутното трудово възнаграждение за времето на

задържане на трудовата книжка (в т. см. - решение № 519/09.01.2012 г. по гр. д. № 1741/2010 г. IV г. о., решение № 606/27.10.2009 г. по гр. д. № 908/2009 г. IV г. о., решение № 130/04.05.2011 г. по гр. д. № 141/2010 г., IV г. о., решение № 553/15.07.2010 г. по гр. д. № 206/2009 г., IV г. о. на ВКС и др.). Всички елементи от фактическия състав на нормата на чл. 226, ал. 2 КТ следва да са налице, за да възникне правото на обезщетение в полза на работника или служителя.

Съгласно разпоредбата на чл. 113 ЗДСл при прекратяване на служебното правоотношение определеното от органа по назначаване длъжностно лице **е длъжно незабавно** да впише в служебната книжка данните, свързани с прекратяването и да я предаде на държавния служител.

Ответникът по този иск не оспорва, че е задържал служебната книжка на ищцата за периода от 01.06.2017 г. до 05.06.2017 г. Този факт се потвърждава и от събраните по делото /пред СРС/ гласни доказателства. От същите се установява и обстоятелството, че задържането на документите, вкл. служебната книжка е станало повод ищцата /по този иск/ да изпитва затруднения при започване на работа по трудово правоотношение /виж л.94 и 95 по делото пред СРС/.

Действително, задържането е в течение на два работни дни, но следва да посочим, че служителката е подала заявлението за прекратяване на правоотношението ѝ на 12.05.2017 г. и това е датата на постъпване на същото при органа по назначаването /виж л.23 от делото пред СРС/. Заповедта за прекратяване е издадена на 26.05.2017 г./виж л.24 по делото пред СРС/, т.е. противно на соченото от въззивника, същият е разполагал с достатъчно време да „изчисли“ платеният и неплатеният годишен отпуск.

Независимо, че в ЗДСл липсва текст аналогичен на текста на чл. 226 КТ настоящият състав счита, че в случая прилагането на последната разпоредба е в съответствие с основния правен принцип за равенство и недопускане на дискриминация, закрепен в чл. 6 от Конституцията и в чл. 14 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи.

СРС е разпределил доказателствената тежест съобразно указанията дадени в ТР № 1/02.12.2019 г. по т.д. № 1/2019 г. на ОСГК) и предвид последиците от това разпределение, изводът му за основателност на претенцията за сумата в размер на 54,54 лв., е правилен. Съгласно приетото в това ТР работникът или служителът не е длъжен да доказва размера на конкретно претърпените от него вреди, защото той е нормативно определен. Наличието на незаконно задържане на трудовата книжка по чл. 226, ал. 2 КТ не се предпоставя от виновно поведение на длъжностни лица.

Поради съвпадане на крайните изводи на двете съдебни инстанции, **в обжалваната си част първоинстанционното решение ще следва да бъде потвърдено.**

По разноските:

Пред първата съдебна инстанция:

С оглед изхода на спора във въззивното производство обжалваното решение се явява правилно и в частта за разноските.

Пред въззивната инстанция:

На въззивника разноски не се следват.

Въззиваемата претендира разноски и такива са сторени за адв.възнаграждение в размер на 300 лв., които ѝ се присъждат.

Водим от горното, Софийският градски съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 20207007 от 03.11.2021 г., постановено по гр.д.№ 6496 по описа за 2019 г., СРС, Второ ГО, 56 с-в, **в частта в която:** са отхвърлен предявените от Агенция „М.“ срещу С. Т. В., искове по чл.422 ГПК вр. с чл.92, ал.1 ЗЗД вр. с чл.35 ЗДСл и чл.86, ал.1 ЗЗД за признаване за установено, че ответницата дължи на ищеца сумата в размер на 533,33 лв., представляваща неустойка по чл.7 от договор за базов курс на обучение с рег. № 2603/131 от 09.10.2012 г., начислена за неизпълнение на задължението за работа при ищеца в период от три години след приключване на курса, ведно със законната лихва от 06.08.2018 г. до окончателното ѝ изплащане, както и сумата в размер на 50,23 лв., представляваща обезщетение за забава в размер на законната лихва върху главницата за периода от 28.08.2017 г. до 01.08.2018 г. и **в частта в която** е уважен насрещният иск, предявен от С. Т. В. срещу Агенция „М.“ на основание чл.226, ал.2 вр. с ал.3, изр.2 КТ за сумата от 54,54 лв., представляваща обезщетение за пропуснати поради неполагане на труд ползи от задържане на служебната книжка за периода от 01.06.2017 г. до 05.06.2017 г. ведно със законната лихва от 09.04.2019 г. до окончателното ѝ изплащане, както и **в частта за разноските.**

ОСЪЖДА Агенция „М.“, гр.София, ул.“****“, съдебен адрес: гр.София, ул.“****“, **ДА ЗАПЛАТИ** на С. Т. В., ЕГН *****, гр.София, ж.к.“Разсадник- Коньовица“, бл.****, съдебен адрес: гр.Бургас, ул.“****- адв.М.О., сумата в размер на 300 лв., представляваща разноски за процесуално представителство **пред въззивната инстанция.**

Решението е окончателно и не може да се обжалва, арг. от **чл.280, ал.3 ГПК.**

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____